

До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Фонтанська дорога, 23

ВІДГУК
офіційного опонента Анісімової Ганни Валеріївни,
доктора юридичних наук, доцента
на дисертаційну роботу Шевчук Лариси Миколаївни
на тему «Екологічні аспекти публічних закупівель в Україні: національне
законодавство та стандарти ЄС»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне
право; природоресурсне право

Обсяг – 218 с.

Актуальність дисертаційного дослідження екологічних аспектів публічних закупівель в Україні, що зайшли відображення в національному законодавстві та стандартах ЄС, підтверджується, зокрема, тим, що вирішення глобальних екологічних, економічних та інших проблем сьогодення вимагає екологізації сучасної моделі розвитку економіки, подолання екодеструктивних процесів під час використання природно-ресурсного потенціалу, усунення еколого-економічних протиріч, що виникають при проведенні господарської діяльності, впровадження екосистемного підходу до регулювання національної сфери публічних закупівель відповідно до стандартів ЄС з метою забезпечення сталого розвитку нашої держави. Відзначимо, що у «Стратегії національної безпеки України. Безпека людини – безпека держави», затвердженій Указом Президента від 14.09.2020 р. № 392/2020, серед пріоритетів вказано саме забезпечення екологічної безпеки, створення безпечних умов життєдіяльності людини, беручи до уваги високий рівень ризиків для природних екосистем і здоров'я населення, зумовлений значним забрудненням довкілля через техногенне навантаження, нерациональне використання природно-ресурсного потенціалу, а також значні обсяги накопичених в Україні відходів, загострення екологічних і техногенних проблем у районах, прилеглих до зони конфлікту на Донбасі, недостатній рівень

адаптаційних можливостей галузей економіки, систем життєзабезпечення до негативних процесів зміни клімату, неналежний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища тощо. У цьому нормативно-правовому акті, як і в «Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року», затверджених Законом України від 28.02.2019 № 2697-VIII, наголошується, що в сучасних умовах недостатньо домогтися адаптації економіки, систем життєзабезпечення і цивільного захисту до зміни клімату. З огляду на це одним із завдань, виконання якого сприятиме забезпеченню сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу нашої держави (що, до речі, є ціллю), в «Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено запровадження в Україні системи зелених закупівель. Крім того, в Указі Президента України № 111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» наголошується на необхідності вдосконалення економічного механізму фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

До наведеного додамо, що 31.12.2020 р. сплинув термін дії Сьомої програми дій з навколишнього середовища «Жити добре, в межах можливостей нашої планети», прийнятої Європейським Парламентом і Радою ЄС 23.11.2013 р., яка була розроблена як керівництво для формування європейської екологічної політики до 2020 р. й однією з головних цілей мала захист громадян від пов'язаних зі станом довкілля навантажень і ризиків для здоров'я та добробуту. Виходячи з цього, нині національні і міжнародні акти у вказаній сфері мають спиратися на положення Восьмої програми дій з навколишнього середовища, пропозицію щодо змісту якої Європейська Комісія опублікувала ще 14.10.2020 р. Цей документ підтримує цілі екологічних і кліматичних дій Європейського зеленого курсу, поставлені на період до 2050 року, й дотримується бачення Сьомої програми. У Восьмій програмі задекларовано серед іншого пріоритетні цілі, а саме: перехід до відновлювальної моделі зростання, відокремлення економічного росту від використання ресурсів,

деградації довкілля і прискорення переходу до кругової економіки; переслідування амбітної мети нульового забруднення, у тому числі щодо повітря, води і ґрунту й захисту здоров'я і добробуту європейців; захист, збереження й відновлення біорізноманіття і збільшення природного капіталу (зокрема, повітря, води, ґрунту й лісу, прісної води, болотних угідь і морських екосистем); зменшення екологічного і кліматичного тиску, пов'язаного з виробництвом і споживанням (особливо у сферах енергетики, промислового розвитку, будівель та інфраструктури, мобільності та продовольчої системи) тощо.

Зауважимо, що оновлення національного закупівельного законодавства, яке відбулося у 2019 році, зумовило появу положень екологічного характеру стосовно здійснення публічних закупівель згідно з нормами адаптованого до *acquis* Європейського Союзу вітчизняного законодавства. Крім того, усе більшої актуальності набуває вивчення питань щодо особливостей здійснення оборонних закупівель, їх екологічної складової в контексті Указу Президента України № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про стратегію воєнної безпеки України», а також схваленого Кабінетом Міністрів України проєкту «Стратегії економічної безпеки на період до 2025 року».

Разом з тим, як доречно зауважує авторка, «незважаючи на важливість питань збереження й охорони навколишнього природного середовища, раціонального і збалансованого природокористування, забезпечення сприятливого для життя і здоров'я людини довкілля при здійсненні публічних закупівель, у вітчизняній науці немає ґрунтовних комплексних досліджень, присвячених екологічним аспектам публічних закупівель в законодавстві України відповідно до стандартів ЄС» (с. 17). Аргументація актуальності обраної теми представленої роботи є цілком виваженою.

Порівняльний аналіз змісту, структури, висновків і рекомендацій з докторськими і кандидатськими дисертаційними роботами за темою дослідження (зокрема, Осауленко О. Г. «Моделювання та управління сталим соціально-економічним розвитком» (2002), Турченко О. Г. «Правове регулювання державних закупівель товарів, робіт та послуг Європейського Союзу

(зближення законодавства України з правом ЄС)» (2008), Влялько І. В. «Правове регулювання державних закупівель в ЄС» (2009), Олефір А. О. «Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я» (2013), Верцімага І. В. «Механізми здійснення парламентського контролю за реалізацією державної екологічної політики в Україні» (2016), Письменна М. С. «Методологія та організація аналізу і контролю закупівель за державні кошти» (2018) та ін.) показує, що рецензована праця містить результати власних досліджень авторки, а застосовані наукові концепти, положення, результати й тексти інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Однак варто зауважити, що дисертанткою, на жаль, не були використані в повному обсязі доробки вчених останніх років (йдеться, наприклад, про такі, як Лозо В. І. «Правові основи екологічної політики Європейського Союзу» (2010), Савельєва О. М. «Предмет аграрного права України в умовах сталого розвитку» (2016), Яковюк І. В. «Правові основи європейської інтеграції та її вплив на державно-правовий розвиток України» (2014), Гетьман А. П., Яковюк І. В. «Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку» (2020), Панфілова Д. А. «Екологічне законодавство в контексті міжнародно-правових зобов'язань України: проблеми реформування» (2017), Цибульник Н. Ю. «Адміністративно-правове забезпечення публічних закупівель в Україні» (2018), «Правові засади досягнення балансу між економічною ефективністю та соціальною справедливістю» (за ред. В. А. Устименко, 2018), Сошников А. О. Господарсько-правове забезпечення публічних закупівель (2019), Білоусов Є. М. Господарсько-правові засоби забезпечення економічної безпеки України (2019), Курепіна О. Ю. «Правове регулювання публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів» (2020), Тараненко О. П. Державно-управлінські механізми запобігання корупції у сфері публічних закупівель (2020) тощо).

Ознайомлення з текстом дає підстави стверджувати, що дисертація не відтворює і не повторює положень проведених раніше досліджень, а є авторською роботою, у якій вперше комплексно досліджено еколого-правове регулювання публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції й

досягнення цілей сталого розвитку. Дисертанткою обґрунтовані нові наукові положення, зроблені логічні висновки й надані рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання вітчизняної закупівельної діяльності відповідно до стандартів Європейського Союзу, що засвідчує актуальність роботи, її своєчасність і важливість для прирощення, збагачення еколого-правових наукових знань.

Виходячи із зазначеного вище, поставлена у роботі мета – формування обґрунтованих науково-теоретичних і правових засад екологічних аспектів публічних закупівель у законодавстві України відповідно до стандартів ЄС в умовах сталого розвитку, формулювання на цій основі теоретичних висновків і рекомендацій та визначення перспектив подальшого оновлення й удосконалення еколого-правового регулювання закупівельної сфери України (с.18) – дисертанткою досягнута.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Рецензована дисертація виконана згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри цивільно-правових дисциплін Волинського національного університету імені Лесі Українки у рамках діяльності наукової школи ВНУ ім. Лесі Українки «Розвиток сільського господарства України в умовах СОТ та ЄС». Тема роботи безпосередньо пов'язана з науковими державними програмами щодо реалізації Стратегії (основних засад) державної екологічної політики на період до 2030 року, Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Стратегії реформування системи публічних закупівель («дорожньої карти») і відповідає Пріоритетним напрямам розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затвердженим 3 березня 2016 року на загальних зборах Національної академії правових наук України, про що зазначається у вступі рецензованої роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, що підтверджується використанням Л. М. Шевчук досить широкого кола науково-теоретичних,

методологічних та емпіричних джерел. Дослідження екологічних аспектів публічних закупівель, що зайшли відображення в національному законодавстві та стандартах ЄС, проведено із застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів пізнання правових явищ: діалектичного, історичного, системно-структурного, структурно-функціонального, формально-логічного, порівняльно-правового, методів класифікації та тлумачення правових норм та ін. (с. 19–20).

Чітке формулювання поставленої мети і визначення завдань сприяли повному й всебічному вивченню питань екологізації публічних закупівель за національним законодавством України в умовах євроінтеграції та необхідності досягнення цілей сталого розвитку. Аналіз тексту дисертації свідчить про те, що Л. М. Шевчук вдалося досягти поставленої мети дослідження (як це зазначено вище), а представлені авторкою наукові результати, висновки і практичні рекомендації підтверджують виконання дисертанткою поставлених у роботі завдань: надати визначення екологізації публічних закупівель як теоретико-правової категорії; охарактеризувати правове регулювання публічних закупівель в Україні в історичному контексті як передумову сучасної екологізації; розкрити особливості нинішньої екологічної політики України у сфері публічних закупівель в умовах євроінтеграції держави й в контексті досягнення цілей сталого розвитку; визначити співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і *acquis* Європейського Союзу; охарактеризувати інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС; розкрити особливості правового регулювання організації публічних закупівель в Україні відповідно до екологічних вимог Європейського Союзу; дослідити специфіку еколого-правового регулювання здійснення публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції; з'ясувати особливості здійснення оборонних закупівель в Україні відповідно до екологічних стандартів Європейського Союзу (с. 18–19).

Опрацювання значної кількості наукових джерел дало змогу Л. М. Шевчук на достатньому рівні обґрунтувати наведені в дисертації положення і пропозиції, які виносяться на захист (с. 181–185). Усього дисертанткою використано 217 джерел (у

тому числі акти екологічного законодавства України й ЄС з питань публічних закупівель, матеріали адміністративної та судової практики, дані системи Prozorro), розміщені на 27 сторінках. Зробити достовірні й обґрунтовані висновки дисертантці дозволив також продуманий план роботи, який дає можливість розкрити проблематику наукової роботи. У першому розділі дисертації авторка вивчає поняття й історико-правові передумови екологізації публічних закупівель, сучасну екологічну політику України щодо публічних закупівель і співвідношення екологічних аспектів національного законодавства у сфері публічних закупівель і *acquis* Європейського Союзу, зроблено висновок про необхідність запровадження категорії «екологізація публічних закупівель» у науковий обіг, а у перспективі і в національні нормативно-правові акти, запропоновано авторське визначення цього поняття з позицій складової правової системи України й для характеристики вітчизняного закупівельного законодавства (с. 27–97).

У другому розділі дисертації здобувачка досліджує інституційно-функціональне забезпечення екологічних аспектів публічних закупівель і розкриває особливості правового регулювання організації закупівельної діяльності в Україні відповідно до вимог ЄС. Заслуговує на увагу запропонована авторкою класифікація категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель залежно від етапів (стадій) закупівельної діяльності, наявності екологічних вимог (положень) у документації замовників і за юридичною природою. Такі положення у рецензованій роботі забезпечили логіку і структурованість наведеного матеріалу (с. 98–151).

Третій розділ роботи присвячений еколого-правовому регулюванню здійснення публічних закупівель в Україні в умовах євроінтеграції та особливостям здійснення оборонних закупівель (с. 152–180). Окреслена проблема потребує подальшого ґрунтовного науково-теоретичного опрацювання.

Структура дисертації повністю відповідає визначеній меті й поставленим завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблемні питання, окреслені авторкою. У цілому, оцінюючи рецензовану роботу, слід

відмітити теоретичну послідовність подання матеріалу і цілісність змісту, що позитивно впливає на отримані дисертанткою наукові результати.

Робота, запропонована Л. М. Шевчук, містить системний аналіз предмета дослідження.

Безсумнівною перевагою дисертації є те, що разом із працями з екологічного й господарського права здобувачка використовувала напрацювання із загальної теорії держави і права та інших галузевих наук. Виходячи з цього, можна вести мову про всебічність дослідження. Теоретичні положення дисертації вдало проілюстровані прикладами організації й здійснення закупівель у зарубіжних державах, у тому числі й членах ЄС.

З огляду на це можна констатувати, що достовірність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих пропозицій зумовлюються вірно обраним методологічним підходом до проведення дослідження, об'ємом і всебічністю вивчення наукового й емпіричного матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в межах дисертаційної роботи авторкою проведене наукове дослідження екологічних аспектів публічних закупівель, що зайшли відображення в національному законодавстві та стандартах ЄС. На основі проведеного аналізу вітчизняної та європейської правової бази Л. М. Шевчук сформовано науково-теоретичні й правові засади екологічних аспектів публічних закупівель у законодавстві України відповідно до стандартів ЄС в умовах сталого розвитку, а також сформульовано теоретичні висновки і рекомендації й визначено перспективи подальшого розвитку й удосконалення еколого-правового регулювання закупівельної сфери України (с. 64 – щодо принципу екологічності в публічних закупівлях; с. 129–132 – стосовно класифікації категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до acquis Європейського Союзу та ін.).

До найвагоміших результатів дисертаційної роботи, що визначають її наукову новизну, вважаємо, можна віднести наступні:

1. Формулювання авторського визначення поняття «екологізація публічних закупівель» з позицій складової вітчизняної правової системи і для характеристики національного закупівельного законодавства (с. 21, с. 34), обґрунтування необхідності запровадження категорії «екологізація публічних закупівель» в науковий обіг, а в перспективі й у відповідні національні нормативно-правові акти (с. 34).

2. Визначення особливостей сучасної екологічної політики України у сфері публічних закупівель в умовах євроінтеграційного розвитку держави, потреби адаптації національного закупівельного законодавства до аспис Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію, а також з урахуванням необхідності досягнення цілей сталого розвитку. На особливу увагу заслуговують висновок авторки про необхідність розмежування зелених і сталих публічних закупівель і пропозиції щодо їх розуміння (с. 42).

3. Незважаючи на дискусійність, вбачається за доцільне підтримати й запропоноване Л. М. Шевчук теоретико-правового визначення сучасної екологічної політики України у сфері публічних закупівель як комплексної системи дій, заходів і напрямів діяльності держави за участю суспільства, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку шляхом раціоналізації прямого й опосередкованого впливу людини та результатів її діяльності на довкілля, зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорони й оздоровлення довкілля, збалансованого використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки (у тому числі безпеки життя і здоров'я людини) та підтримання екологічної рівноваги, стимулювання розвитку екоорієнтованих технологій тощо на усіх етапах здійснення закупівель товарів, робіт і послуг (з моменту планування закупівлі до укладення й виконання договору про закупівлю) для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад (с. 58).

4. Цілком виваженою і логічною видається позиція щодо доцільності доповнення системи принципів, за якими здійснюються закупівлі, принципом

екологічності й закріплення його у ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» («Принципи здійснення публічних закупівель та недискримінація учасників») (с. 3, 21, 62–63, 149, 182).

5. Слушними і такими, що підтримуються значною кількістю науковців, є міркування дисертантки щодо недоліків прийнятої Мінекономіки Примірної методики визначення вартості життєвого циклу в частині її невідповідності нормам Закону України «Про публічні закупівлі» та пропозиції щодо її удосконалення (с. 141–145).

6. Певний науковий інтерес можуть становити запропоновані дисертанткою класифікації категорій (груп) вимог (положень) еколого-правового забезпечення організації та здійснення публічних закупівель в Україні відповідно до асquis Європейського Союзу залежно від: 1) етапів (стадій) закупівельної діяльності; 2) наявності екологічних вимог (положень) в оголошенні про проведення конкурентних процедур закупівель і в тендерній документації / оголошенні про проведення спрощеної закупівлі та в доданих до нього документах; 3) юридичної природи екологічних вимог (положень) щодо здійснюваних закупівель товарів, робіт і послуг (с. 129–132).

Практичне значення одержаних здобувачкою результатів полягає в тому, що нею сформульовано низку важливих положень і висновків теоретико-правового характеру й надано окремі пропозиції щодо удосконалення еколого-правового регулювання організації та здійснення публічних закупівель в Україні. Авторкою доведено, що доцільно внести такі зміни: до розділу III «Стратегічні цілі та завдання» Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року: положення щодо «запровадження в Україні системи зелених закупівель» як одне із завдань для досягнення Цілі 2 «Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України» викласти в новій редакції – «запровадження в Україні системи зелених закупівель, а в подальшому системи сталих закупівель» (с. 183); доповнити систему принципів, за якими здійснюються закупівлі, принципом екологічності (заснований на концепції сталого розвитку й асquis ЄС, який передбачає

максимальне врахування екологічних критеріїв (вимог) при закупівлі товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад як замовниками, так і учасниками процедури закупівлі / спрощеної закупівлі) і закріпити його у ч. 1 ст. 5 Закону України «Про публічні закупівлі» («Принципи здійснення публічних закупівель та недискримінація учасників») (с. 62–63, 182).

Ступінь апробації та впровадження результатів дисертаційної роботи. Основні теоретичні й практичні висновки, положення і пропозиції дослідження викладені у 5 наукових статтях, з яких 3 опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 2 – у зарубіжних, 5 тезах доповідей на конференціях (усього – 10 наукових публікацій). Усі публікації містять достатній опис наукових результатів, що підтверджує їх достовірність. У наукових працях, в яких висвітлюється основний зміст дисертації, не виявлено тотожних за змістом статей, оприлюднених у фахових виданнях, затверджених МОН України.

При аналізі структури і форми дисертації й автореферату не виявлено суттєвих порушень в їх **оформленні**. Основні положення дисертації ідентичні змісту автореферату.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Л. М. Шевчук на тему «Екологічні аспекти публічних закупівель в Україні: національне законодавство та стандарти ЄС», слід зауважити, що окремі його **положення, висновки й рекомендації** не сприймаються однозначно так, як вважає авторка, оскільки мають **дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації** авторки рецензованої роботи.

1. При публічному захисті дисертації бажано почути думку авторки щодо місця публічних закупівель у системі екологічного права й законодавства. Вказане пояснюється тим, що безпосередньо в дисертаційній роботі йдеться: «про інститут публічних закупівель, який за весь період свого існування зазнавав суттєвих трансформацій» (с. 35). Крім того, дисертантка має аргументувати, чому вважає «за необхідне підтримати думку В. К. Малолітневої, яка вказує, що субінститут публічних закупівель для розвитку

інновацій характеризується особливим порядком проведення закупівель саме з метою розвитку інновацій, коли держава як замовник стимулює учасників до розробки відповідного інноваційного продукту» (с. 48, 124); «доцільність розглядати зелені закупівлі як самостійний інститут, який своєю екологічною спрямованістю тісно переплітається зі сталими закупівлями, однак не є складовою останніх» (с. 50) та ін. .

2. Дослідження здобувачкою сутності сталого розвитку і підходів до його складових дещо переобтяжує роботу (с. 40–53), що, однак, частково можна пояснити намаганнями авторки визначити юридичну природу «сталих закупівель» саме з позицій концепції такого розвитку. Бажано при прилюдному обговоренні вказати чіткі критерії розмежування правових категорій «сталі закупівлі» і «зелені закупівлі», навести додаткові аргументи визначення їх особливостей (с. 47).

3. Недостатньо обґрунтованим і повним вважаємо проведений здобувачкою порівняльно-правовий аналіз особливостей здійснення оборонних закупівель в Україні, враховуючи положення Закону України «Про публічні закупівлі» (с. 172, с. 174–176). Вбачається за необхідне визначити перспективні напрями розвитку оборонних закупівель, їх екологізації в контексті Указу Президента України № 121/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про стратегію воєнної безпеки України».

4. У підрозділі 2.1 «Інституційно-функціональне забезпечення екологічної складової публічних закупівель в Україні та ЄС» доцільно було б не просто констатувати існування нормативно-правових актів (с. 98–118), а й охарактеризувати їх (нехай навіть стисло), а також приділити більше уваги проблемним питанням інституційно-функціонального забезпечення екологічної складової закупівель. Виходячи з цього, хотілося б при публічному захисті почути думку авторки щодо визначення шляхів оптимізації системи органів державної влади у сфері публічних закупівель, особливо в аспекті моніторингу й контролю саме за їх екологічною складовою.

5. При прилюдному обговоренні дисертаційного дослідження бажано було б чітко визначити історико-правові передумови екологізації публічних

закупівель в умовах євроінтеграції й сталого розвитку (с. 27–37), а також окреслити основні перешкоди юридичного й практичного характеру на шляху впровадження в Україні зелених (а в перспективі сталих) публічних закупівель.

6. Зважаючи на наведені в роботі приклади циркулярних закупівель, які практикуються в зарубіжних країнах (с. 168–170), хотілося б почути, чи використовується цей вид закупівель в Україні і авторське бачення встановлення механізму правового регулювання їх здійснення у національному законодавстві.

У роботі містяться також інші незначні недоліки технічного характеру або особисте авторське сприйняття проблемних питань стосовно екологічних аспектів публічних закупівель в Україні, що є доволі дискусійним. Однак наведені зауваження підтверджують складність і багатоаспектність теми, обраної для дослідження, є або елементом наукової дискусії, або мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, теоретичне і практичне значення отриманих в ній результатів і не применшують у цілому її високий науковий рівень.

Робота відрізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю структури та змісту.

Результати проведеного наукового дослідження можуть бути використані у: 1) нормотворчій діяльності – у процесі розробки нових нормативно-правових актів і вдосконаленні чинного закупівельного законодавства України в частині еколого-правового регулювання діяльності у сфері публічних закупівель; 2) науково-дослідній роботі – для подальшого науково-теоретичного вивчення екологічних аспектів публічних закупівель за національним законодавством України і відповідно до стандартів ЄС; 3) правозастосовній діяльності – для забезпечення єдності розуміння й коректного застосування норм екологічного характеру у сфері публічних закупівель; 4) практичній діяльності – під час організації та здійснення закупівель; 5) навчальному процесі – при підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій з екологічного права та при викладанні окремих навчальних дисциплін.

Зміст дисертаційного дослідження Л. М. Шевчук відповідає науковій спеціальності 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право, за якою вона подана до захисту.

Загальний висновок: дисертація **Шевчук Лариси Миколаївни «Екологічні аспекти публічних закупівель в Україні: національне законодавство та стандарти ЄС»** є комплексною, самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який містить науково обґрунтовані теоретичні й практичні висновки, результати, наукові положення із відповідним рівнем новизни і цінності для теорії екологічного та інших галузей права та практичної роботи у цих сферах. Робота характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок дисертантки в еколого-правову науку. У цілому дисертація за своєю актуальністю, новизною постановки й вирішення досліджуваних проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю й обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 і 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її авторка Шевчук Лариса Миколаївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

28.04.2021 р.

Г. В. Анісімова

